

στοργος γιὸς ἔγινε πατροκτόνος. Οἱ ἄνθρωποι νομίζουν πῶς βρίσκονται στὴν κόλαση καὶ σύ, Κύριε, ἐξεθρονίσθηρες!

ΘΕΟΣ. Βοήθεια! Μετανοῶ γιατί μετενόησα!

ΑΜΑΙΜΩΝ. Πολὺ ἀργά! Ὅλα ἀκολουθοῦν τὸ δρόμο τους ἀφ'οτου ἀπέλυσες τῆς δυνάμεις...

ΘΕΟΣ. Μετανοῶ! Ἐρριξα τῆς σπίθης τῆς ψυχῆς μου σὲ ὄντα μιὰρά, ποῦ ὁ ξεπεσμός τους μὲ ντροπιάζει, ὅπως ντροπιάζεται ὁ ἄνδρας ὅταν ἡ γυναίκα του ἐκπορνεύεται.

ΕΓΥΝ στὸν **ΑΜΑΙΜΩΝΑ.** Ὁ γέρος παραληρεῖ!

ΘΕΟΣ. Ἡ δύναμή μου λιγοστεύει ὅταν φεύγουν μακριὰ μου ἡ ἄδικη σκέψη τους μεταδόθηκε καὶ σὲ μέ' ἡ τρέλα τῶν παιδιῶν μου κατέλαβε κ' ἐμένα. Τὶ κακὸ ἔκαμα, Αἰώνιε; Λυπήσου με! Αὐτὸς ἀγάπησε τὴν κατάρρα' ἄς εἶνε καταραμένος. Ἐσυχάθηκε τὴν εὐχή' ἄς μὴν τὴν ἔχη ποτέ του.

ΕΓΥΝ. Τρέλα!

ΘΕΟΣ, γονατισμένος. Κύριε, Αἰώνιε, κανένας Θεὸς δὲν εἶνε σὰν ἐσέ' κανενὸς τὰ ἔργα δὲν φθάνουν τὰ δικά σου. Γιατί σὺ εἶς' ὁ μέγας καὶ ποιεῖς τὰ θαυμάσια. Ἐοὐ μόνον εἶσαι Θεός, ἐσὺ μόνον!

ΑΜΑΙΜΩΝ. Τρέλα!

ΕΓΥΝ. Αὐτὸς εἶν' ὁ κόσμος: ὅταν οἱ θεοὶ διασκεδάξουν, οἱ θνητοὶ ὠφελοῦνται ἀπὸ τὴν περίστασι!

ΑΛΕΞ.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Ρ. Π.

Γ. ΒΡΙΣΙΜΙΤΖΑΚΗ: Η ΔΥΝΑΤΗ ΖΩΗ

Ὅλοι μας γνωρίζομεν πόσον οἱ διανοούμενοι Ἕλληνες ἀποφεύγουν τὰς φιλοσοφικὰς μελέτας καὶ πόσον φτωχὴ εἶνε ἡ παραγωγή εἰς ἔργα καθαρᾶς σκέψεως.

Αὐτοὶ ἀκόμη, οἱ ἐνδεδειγμένοι διὰ τὴν καλλιέργειαν καὶ ἀνάπτυξιν αὐτῆς εἰς τὰ ἀνώτερα διδασκῆρια τοῦ Κράτους μῆς ἐσυνήθισαν μὲ τὴν σιωπὴν των καὶ τὴν παροιμιώδη ὀκνηρίαν τῆς σκέψεώς των. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ἀκόμη οἱ ὅποιοι ἐσπούδασαν στὴν Εὐρώπῃν, ἐφοίτησαν σὲ ξένα πανεπιστήμια καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ μένουν στὸ ἐξωτερικόν, ἐκαλλιέργησαν κατὰ προτίμησιν ὅλας τὰς ἐπιστήμας τὴν νεωτέραν ὅμως φιλοσοφίαν παρημέλησαν ἢ μᾶλλον ἀπέφυγαν, πλὴν ἐννοῖται ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων.

Εἶνε ἀλήθεια ὅτι ἡ συστηματικὴ καλλιέργεια τῆς σκέψεως καὶ ἡ προαγωγή αὐτῆς εἰς μεγάλα μᾶλλον πνευματικὰ κέντρα ἐπιτυγχάνεται. Στὴν Ἑλλάδα ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν ἐκτιμῶνται δεόντως αἱ φιλοσοφικαὶ μελέται, ἐλείπει ἀφ' ἐνὸς κατηρητισμένου κοινοῦ καὶ ἀνικάνων ὁδηγῶν τῆς σκέψεως ἀφ' ἑτέρου.

Καὶ ἐὰν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐμφανισθῇ κανὲν φιλοσοφικὸν ἔργον κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἴτε ἀναμάρτημα ἰδεῶν καὶ σκέψεων χλισειπωμένον θὰ εἶνε, εἴτε εὐνοησιμὴν ἐργασίαν ξένων.

Νὰ θεωρήσωμεν ὅμως τὴν προσωρινὴν αὐτὴν στερίωσιν ὡς ἀδυναμίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος ἀδυνατοῦμεν. Νομίζομεν ὅτι μόλις ξεμουδιάσῃ τὸ ἑλληνικὸ μυαλό, τοῦ δοθῇ ἡ πρώτη γενναία ὄψις καὶ ἐνθάρρυνσις, ἐξελισσόμενον θὰ παραγάγῃ σὺν τῷ χρόνῳ ἔργα τῆς σκέψεως πρωτότυπα, ἄρτια εἰς περιεχόμενον καὶ μορφὴν.

Τονίζομεν επίσης ὅτι τότε μόνον ὑπάρχει ἐλπίς νὰ δημιουργηθῆ νέος ἑλληνικὸς πολιτισμὸς ὁ ὁποῖος νὰ ἐδράζεται ἐπὶ βάσεων στερεῶν, ὅταν τὴν ἑλληνικὴν διανόησιν ἀρχίσῃ νὰ κατευθύνῃ ζωντανὸν φιλοσοφικὸν πνεῦμα τὸ ὁποῖον ὅλοεν νὰ ζωογονῆται δι' ἐντατικῆς καλλιέργειας γονίμων ἐπιστημονικῶν μεθόδων.

Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀφομοιωτικαὶ μόνον ἐργασίαι γίνονται τῆς ξένης παραγωγῆς καὶ τὸ μὲν μόνον λείπει εἰς μερικὸς ἐκ τῶν ἡμετέρων σκεπτομένων ὅπως διατυπώσουν τὴν σκέψιν αὐτῶν συστηματικῶς.

Βεβαίως αἱ μεγάλαι μεταφυσικαὶ ἔχουν γείνη καὶ σχεδὸν ὅλοι οἱ νεώτεροι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον περιστρέφονται εἰς αὐτάς. Ἀλλὰ πλεῖστα προβλήματα τῆς σκέψεως καὶ τοῦ πνεύματος ἐμελετήθησαν ἀτελῶς καὶ δέον νὰ ἐρευνηθῶσι ἐκ νέου καὶ ἐξελεγχθῶσι διὰ τῶν πορισμάτων τῶν ἐπιστημονικῶν μεθόδων καὶ τῶν ἐργασιῶν τῶν ἐπιστημονικῶν ἐργαστηρίων. Πρὸς αὐτὰ ὀφείλει νὰ στραφῇ ἡ προσοχὴ τῶν σκεπτομένων ἑλλήνων ἐρευνητῶν: τὴν σκέψιν τῶν ἐπιστημῶν νὰ ξανασκεφθοῦν μὲ τὴν φιλοσοφίαν πλατύτερα βαθυτέρα καὶ γενιζότερα.

Ὁ κ. Βρισμιτζάκης, νέος ἀκόμη κατόρθωσε νὰ ἀφομοιώσῃ μέγα ξένον ἕλικὸν καὶ τὴν ἰδίαν του σκέψιν νὰ μορφώσῃ.

Μὲ τὴν μελέτην του περὶ «Δυνατῆς Ζωῆς» μᾶς δίδει ἐλπίδας ὅτι εἰς λίαν προσεχῆς μέλλον θὰ μᾶς παρουσιάσῃ βιβλία τὰ ὁποῖα θὰ μᾶς ἀναγκάσουν νὰ τὸν προσέξωμεν καλλίτερα.

Ἡ «Δυνατὴ Ζωή» βγαίνει μέσα ἀπὸ τὴν ἀτομιστικὴν κίνησιν τῶν εἰκοσι τελευταίων ἐτῶν.

Σήμερον πλεῖστοι ἐρευνηταὶ μελετοῦν τὸν ἀτομισμὸν εἰς ὅλας αὐτοῦ τὰς ἐκφάνσεις καὶ δι' αὐτοῦ ἐνίοτε ὑποστήριζον τὰς ἱμπεριαλιστικὰς τάσεις τοῦ σημερινοῦ κρατικοῦ καθεστώτος.

Ὁ ἀτομισμὸς ἐτόνωσε τὴν φιλολογίαν, διέπλεσε χαρακτήρας, διεμόρφωσε σχολὰς. Ἐξ αὐτοῦ ὁ ἀναρχισμὸς, ὁ σοσιαλισμὸς, ὁ συνδικαλισμὸς νέας ἤντησαν δυνάμεις. Αἱ ἐρευναὶ τῶν διαφόρων κοινωνιολογικῶν ζητημάτων νέαν ἔλαβον κατεύθυνσιν. Στηρίζεται οὗτος κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ἐπὶ τῆς ἠθικῆς «τῆς ἐντόνου καὶ ὑπερχειλίζουσας ζωῆς». Προϋποθέτει ὑπαρξιν πλουσίας ἀτομικότητος. Ἡ ἐκδήλωσις παραστατικῆς δραστηριότητος δὲν εἶνε πάντοτε ἀσφαλὲς τεκμήριον ἐντόνου ζωῆς. Ἡ ἐσωτερικὴ ζωὴ ὑπὸ τὰς ποικίλας αὐτῆς μορφὰς ἀποτελεῖ τὴν βάσιν καὶ τὸ κίνητρον μιᾶς γονίμου δρασεως. Δὲν πρέπει ὁμοῦ νὰ λησμονῶμεν καὶ τὴν θέλησιν, τὸν μέγαν αὐτὸν συντελεστῆν, ὁ ὁποῖος διὰ τῆς ἐπεμβάσεώς του ἰσχυροποιεῖ τὸ ἐγὼ μας καὶ καθιστᾷ αὐτὸ κύριον καὶ ρυθμιστὴν τῶν πράξεών μας.

Ἡ θέλησις ἔχει ἀξίαν διότι συντελεῖ εἰς τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν συντήρησιν τῆς προσπάθειας. Ἡ προσπάθεια πράγματι εἶνε αὐτὴ ἡ δρῆσις, ὑπὸ τὴν δυναμικὴν αὐτῆς ἔποσιν, κοχλάζουσα ἐν τῇ ῥοῇ της. Δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἀλήθεια ὅτι ἡ προσπάθεια ὑποστηριζομένη ὑπὸ τῆς θελήσεως ἀποτελεῖ τὴν βάσιν κάθε ἀνιούσης ἐξελίξεως καὶ εἶνε ὁ ἀναγκαῖος παράγων κάθε προόδου. Ὁφείλομεν νὰ προσθέσωμεν ὅτι ἡ γονιμότης τῆς προσπαθείας δὲν ἔγκειται μόνον εἰς αὐτὴν τὴν δυνάμιν της· ἐξαρτᾶται καὶ ἐκ τῆς κατευθύνσεως της. Ὅτι ἐνδιαφέρει πρωτίστως εἶνε ἡ ὑπαρξίς μιᾶς κεντρικῆς ἰδέας ἢ ὁποῖα ὑποτάσσουσα καὶ συγκεντρώνουσα τὰς ἄλλας ἰδέας μας, αἰσθήματα μας καὶ ἐφέσεις μας, νὰ μᾶς ὠθεῖ πρὸς δράσιν. Καθίσταται

ὅμως ἀδύνατος ἡ μελέτη μιᾶς δράσεως ἀνευ τῆς προηγουμένης μελέτης ἐνὸς ιδεώδους, τῆς ψυχῆς κάθε δράσεως.

Καί ὡς ιδεῶδες προβάλλεται ἡ ὑπὸ ἐνὸς ἀτόμου ἀναπαράστασις εἰς καθωρισμένην μορφήν, ἐνὸς τελειοτάτου τύπου, τοῦ ὁποῦ ἡ σύλληψις ἐγένετο εἰς ὀρισμένην στιγμὴν χρόνου καὶ τοῦ ὁποῦ τύπου ἢ προσέγγισις ἢ ἡ πραγματοποιήσις ἐπιδιώκεται.

Εἰς τὴν ἀτομικὴν κίνησιν ὑποδείγματα συγκεκριμένου ἢ ἀφηρημένου τύπου ὑπερπλεονάζουν καὶ ὑποδεικνύονται μᾶλλον ὡς κιντήρια πρὸς δράσιν, ἀδιάφορον ἐάν οἱ δημιουργοὶ αὐτῶν δὲν ἔζησαν ἀρκούντως τὴν ζωὴν των.

Πραγματικῶς μία ζωὴ δὲν καθορίζεται ἐκ τῶν ἐκδηλώσεων τῆς χαρακτηριστικῆς καὶ ἀναλόγως κινεῖται. Κριτήριον ἀσφαλὲς δὲν ὑφίσταται. Ἡ κληρονομικότης τὸ περιβάλλον διαπλάττει αὐτὴν ἕξ ἑξοῦ παράγοντες δίδουν συχνὰ εἰς αὐτὴν ὀρισμένην κατεύθυνσιν. Μία πολυσύνθετος ὄντοτης ὡς ἡ ζωὴ δύσκολον εἶνε νὰ καθωρισθῇ ἐπακριβῶς καὶ ἐπιστημονικῶς νὰ διατυπωθῇ. Αἱ κατηγορίαι καὶ αἱ διαβαθμίσεις ποιοῦ καὶ δυναμικῆς εἶναι μᾶλλον συμβατικά καὶ πρὸς κατανόησιν μόνον προβάλλονται. Αἱ λανθάνουσαι ἐξ ἄλλου δυνάμεις διαφεύγουν καὶ τοὺς πλέον προσεκτικὸς παρατηρητὰς. Ὁ χαρακτηρισμὸς μιᾶς ζωῆς ἐπηρεάζεται ἐπὶ πλέον ὑπὸ τοῦ αἰσθητηρίου, ὑπὸ τῆς ιδιουσυγγρασίας τοῦ ἐρευνητοῦ.

Ὅθεν μελέται καὶ πορίσματα βιολογικῶν ἐρευνῶν, παρατηρήσεις στήριζόμεναι ἐπὶ ἐπιστημονικῶν μεθόδων δύνανται μόνον νὰ μᾶς προσανατολίσουν καὶ διευκολύνουν τὴν διατύπωσίν μας.

Ἡ μελέτη τοῦ κ. Βρισμιτζάκη ἀποτελεῖ κεφάλαιον ἐνὸς συστήματος ἀξιών. Δὲν μᾶς ἀφίνει αὐτὴ νὰ γνωρίσωμεν τὴν κεντρικὴν ιδέαν τοῦ συστήματός του καὶ τὰς φιλοσοφικὰς βάσεις ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται. Ἴσως ἡ μελλοντικὴ ἐργασία τοῦ κ. Βρισμιτζάκη μᾶς ἀποκαλύψει αὐτὰς ἐναργέστερον.

ΑΛΕΞ.

Β. Κ. Π.

Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΑΙ ΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ *

Ι. Η ΖΩΗ ΤΕΙΝΕΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ:

Ὅτι διακρίνει τὴν ζωὴν εἶνε μία διαρκῆς πάλη ἐναντίον κάθε βίας. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πάλης εἶτε ἦττα, εἶτε συμβιβασμὸς, εἶτε πλήρης νίκη εἶνε, ἀπομένει ὡς γεγονός ὅτι ἡ ζωὴ τείνει πρὸς τὴν ἐλευθερίαν.

✱

Ὀνομάζω ζωὴν ἐλευθέραν τὴν ζωὴν τὴν ἀπηλλαγμένην βίας· κάθε βία εἶνε δεσμὸς, σκλαβιά, περιορισμὸς, ὀδύνη.

✱

Ἡ ζωὴ εἶνε ὀρμὴ, τάσις. Ἡ ζωὴ εἶνε ὀρμὴ μὲ τάσιν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν. Διαρκῶς ὅμως ἔχει ἀντιμέτωπον τὴν βίαν. Εὐρίσκειται δὲ πάντοτε ὑπὸ τὴν ἀπειλὴν τοῦ ἀπροόπτου, τοῦ μὴ ἀναμενομένου.

✱

Συνεπῶς, ἡ ζωὴ εἶνε πάλη σὲ ὅλους τοὺς βαθμοὺς καὶ σὲ ὅλας τὰς κλίμακας. Ἡ ζωὴ εἶνε στοιχεῖον παλαιῶν, στοιχεῖον ἀγωνιζόμε-

* Οἱ σελίδες αὐτὲς εἶνε παρμένες ἀπὸ τὸ ἀνέκδοτο βιβλίον τοῦ κ. Βρισμιτζάκη: Ἡ Δύναμις τῆς Ζωῆς, ποῦ θὰ τυπωθῇ πολὺ σύντομα.